Pensem.

HISTÒRIA | Tomàs Fernández de Sevilla Mansanet | Actualitzat el 09/11/2021 a les 11:00

El tancament forçat del FC Barcelona de 1925, «gangrena que invade este rincón de solar patrio»

Una banda musical de la Royal Navy va interpretar l'himne d'Espanya, desembocant en una rotunda esbroncada | El club va ser fortament sancionat sota la llei de delictes contra la unitat de la pàtria | Hans Gamper va ser humiliat, escarnit i convidat a abandonar Espanya

El camp de Les Corts, amb més de 25.000 localitats, representava un 94% de l'actiu del FC Barcelona. | FCB.

El 23 de juny de 1925, el governador civil de Barcelona, Joquín Milans del Bosch, va decretar el tancament del FC Barcelona per un període de sis mesos. La prohibició de qualsevol tipus d'activitat tan esportiva com social va situar el Barça en un risc real de desaparició per insolvència econòmica. No obstant, quan el club va reprendre el funcionament la seva situació econòmica era més robusta que en el moment de la sanció. Si la duresa de la mesura s'explica per la dimensió política del que era una entitat esportiva, la seva supervivència es troba en les mateixes coordenades. Però el Barça va haver de renunciar al seu caràcter democràtic per a continuar actiu. **Aquest episodi, malgrat tot, va resultar determinant en la construcció de la imatge del club**.

La capacitat d'una organització per associar la seva imatge a la disseminació de certs valors de naturalesa cívica, moral o política ha estat identificat com un factor potencial d'avantatge competitiu. Com han explicat, entre d'altres, Manuel Vázquez Montalban, Joan Josep Artells, Xavier Pujades o Carles Santacana, el FC Barcelona va anar assumint les demandes culturals i polítiques del catalanisme durant el transcurs de la segona dècada del segle vint. Considerant la polititització com la introducció d'una dimensió política en l'activitat d'una organització no política, la hipòtesis explorada és que **la polititització del Barça explicaria tant la sanció com l'escàs impacte**

que va tenir sobre la seva capacitat econòmica i esportiva.

Aquest article és una adaptació de: Fernández-de-Sevilla, Tomàs. (2021). "Walking through the Dark: FC Barcelona and the Forced Closure of 1925". The International Journal of the History of Sport*. 38. 1-20. 10.1080/09523367.2021.1957843.*

Ambdues publicacions són d'accés obert i han estat realitzades amb el suport del programa Beatriu de Pinós del Departament de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya (cofinançat pel programa de recerca i innovació Horizon 2020 de la Unió Europea MSCA No 801370). Aquestes publicacions també son part del projecte I+D+i PGC2018-093896-B-I00, finançat pel MCIN/AEI/10.13039/501100011033 i FEDER.

El FC Barcelona va tancar la temporada 1924/25 proclamant-se campió de Catalunya - per quarta vegada en les últimes cinc edicions - i d'Espanya - amb tres títols dels últims cinc disputats. El primer equip l'integraven jugadors de la dimensió de Paulino Alcantara, Josep Samitier i Ferenc Plattkó. Socialment el Barça comptava amb més de 12.000 socis i s'havia convertit en un dels estendards del catalanisme. Aquest context explica que **el club estigués en el punt de mira del directori militar de Primo de Rivera**, instaurat el 15 de setembre de 1923.

Quatre dies abans de que el Borbó Alfons XIII beneís el cop d'estat, el FC Barcelona s'havia adherit, com era costum, a la commemoració de l'11 de setembre. I com també era habitual, la diada va acabar amb fortes càrregues de la policia espanyola pel centre de Barcelona. Conscients del nou escenari que s'obria amb l'establiment de la dictadura, la junta directiva que presidia Enric Cardona va publicar un comunicat exhortant els socis a comportar-se amb serenitat els dies de partit. Joaquín Milans del Bosch, cap de la casa militar de la Casa reial i antic capità general de Catalunya, va ser nomenat governador civil de Barcelona el juny de 1924. El militar va iniciar una intensa campanya de repressió del catalanisme en conjunció amb el capità general de Catalunya, Emilio Barrera, i amb el ministre de governació, Severiano Martínez Anido, molt conegut a Barcelona per la seva crueltat i violència durant la seva etapa com a governador. Segons explica Narcis Deop a la sèrie de tres articles sobre el Barça i la dictadura que va publicar a *La Rambla de Catalunya* el 1930, el govern civil va imposar al club l'obligació de tenir permanentment a disposició de la policia el seu registre de socis i a **eliminar la llengua catalana** del anuncis en premsa, taquilles, cartells informatius i llibres d'actes. Així mateix, com totes les altres associacions que havien commemorat la diada nacional de Catalunya, **el club va ser**

fortament sancionat sota la llei de delictes contra la unitat de la pàtria.

Mentre el Barça s'havia proclamat campió d'Espanya en la primera categoria, el CE Júpiter ho havia fet en la segona. No sembla gaire probable que Milans del Bosch s'hagués alegrat per sengles victòries. De fet, l'escut de l'equip de Sant Martí de Provençals, amb les quatre barres encapçalades per una estrella de cinc puntes, havia estat prohibit pel governador. Malgrat la previsible hostilitat del govern civil, el FC Barcelona va decidir organitzar un partit entre els dos campions que havia de servir també per homenatjar l'Orfeó Català, una de les entitats més mal vistes per la dictadura. Encara que el partit podia semblar de poca substància per al gust de l'aficionat culer, la prohibició de l'homenatge decretada pel govern civil va contribuir a que unes 15.000 persones acudissin al camp de Les Corts. Assabentat de la celebració del partit, el comandant d'un buc de la Royal Navy de pas per Barcelona va demanar al seu compatriota Arthur Witty, president del Barça entre 1903 i 1905, si li podia fer arribar algunes entrades per a la tripulació. Com a mostra d'agraïment pels 300 bitllets rebuts, el comandant va posar a disposició del club la banda musical del vaixell. **Quan el 14 de juny de 1925 els britànics van emprendre els primers acords de l'himne d'Espanya va començar un *crescendo* de xiulets que va desembocar en una rotunda esbroncada**. Segons Justo Conde, l'oficial de policia encarregat de la investigació dels fets, fins i tot aquells que no van xiular, com els directius del club, van romandre asseguts, «*siendo contadísimas las personas que la oyeron con la devoción y el respeto debidos*». Per a més inri, **el posterior '*God Save the King*' va ser objecte d'una càlida ovació**.

Dos dies més tard, Gamper va rebre un comunicat del govern civil informant que s'havia obert un expedient de sanció i que fins a la seva resolució quedava prohibida la realització de qualsevol tipus d'activitat. Milans del Bosch hi assegurava que havia deixat passar 24 hores abans d'emetre'l per a no deixar-se dominar per un «*profundo sentimiento de indignación*». Reunida immediatament, la junta directiva va acordar escriure al governador per a posar-se a la seva disposició, alhora que manifestava que no es feia solidària de cap actuació que busqués menysprear les institucions i símbols de l'Estat. L'estratègia de la por aplicada pel govern d'Espanya es començava a imposar quasi sense haver-se estrenat.

Quaranta-vuit hores després, Hans Gamper, en qualitat de president del club, va acudir a la comissaria de Drassanes a demanar explicacions per la clausura del local social. Segons exposa Deop, aquell matí **el suís no només va ser humiliat i escarnit, sinó que també va ser convidat**

a abandonar Espanya. No és d'estranyar, ja que en la seva triple condició d'estranger, protestant i catalanista encarnava les pitjors fòbies del nacionalisme espanyol. Ja a la tarda, un Gamper visiblement emocionat va exposar davant la junta - i d'un delegat del govern civil- la gravetat de la situació. En primer lloc tocava aprovar els comptes del club, ja que també s'havia prohibit la celebració de l'assemblea anual de socis. **Acte seguit va presentar la dimissió**. Explica Deop que aquella nit l'helvètic va arribar a casa seva «*groc com la cera, amb cara malaltissa*». Per algú nascut com a ciutadà lliure en un règim de democràcia directa, la situació havia de ser profundament pertorbadora.

Aquell mateix dia, al govern civil van rebre una carta firmada per "*verdaderos españoles*" demanant «*remedios heroicos contra la gangrena que invade este rincón de solar patrio*». Les seves receptes passaven, entre d'altres, per forçar totes les organitzacions de la societat civil a onejar la bandera espanyola com a mínim un cop per setmana. En el cas del Barça en demanaven la dissolució si en un termini de quinze dies no realitzaven un acte de constricció i reverencia a la bandera. Tres dies més tard, el 21 de juny, **el cap de la policia espanyola a Barcelona recomanava la «*clausura o disolución definitiva de dicha entidad por la marcada tendencia política que desarrolla*, *y dado que está presidida por Juan Gamper Haessig, de nacionalidad extranjera, la expulsión del territorio nacional de dicho señor*». Finalment, nou dies després de l'acte de protesta, Milans del Bosch clausurava el funcionament del FC Barcelona per un període de sis mesos.

Per entendre l'abast de la sanció s'ha de considerar que a nivell comptable el Barça era, bàsicament, un estadi de futbol. De fet, **el camp de Les Corts, inaugurat el 20 de maig de 1922, representava un 94% del seu actiu**. En el cas del passiu, dos terceres parts corresponien al deute adquirit per al seu finançament, que estava compost per la hipoteca del terreny i per cèdules hipotecaries. Per a poder rendibilitzar el seu aforament, que superava les 25.000 localitats, i satisfer el pagament de les obligacions contretes, s'havien d'organitzar tants partits com fos possible, especialment contra equips estrangers, que eren els que atreien més públic. **Impedir aquesta activitat significava situar el Barça en perill d'insolvència econòmica**.

Després d'una reunió per a tancar assumptes pendents celebrada a principis de juliol, la junta directiva no es va tornar a trobar -sempre comptant amb la preceptiva assistència d'un delegat del governador- fins l'11 d'agost. En aquella reunió es van apuntar els elements que estaven permeten la supervivència econòmica del club. Pere Sayé, el seu tresorer, va comunicar que **la campanya d'ajuda econòmica estava aconseguint recaptar una suma considerable de fons**, tant en forma de subscripcions reintegrables com en donatius a fons perdut. També va assenyalar que la casa Jover accedia a renovar la línia de crèdit. Sembla, doncs, que el FC Barcelona s'havia pogut assegurar líquid suficient per a poder pagar als creditors, al personal d'oficines i, de forma encoberta, ja que el professionalisme si bé ja legalitzat encara no estava reglamentat, també als jugadors, el que va permetre mantenir intacte l'estructura del primer equip. La junta no es tornaria a reunir de forma oficial fins al 2 de novembre.

Però amb assegurar la viabilitat econòmica no n'hi havia prou. Per rebre l'aval del règim, el Barça estava obligat a canviar la junta directiva. En la reunió celebrada el 9 de desembre els directius van discutir quins podrien ser els noms més adients per a pilotar el club, convenint, com va emfatitzar Andreu Soldevila, que s'havia de tractar de sang nova. Tres dies més tard la directiva es va reunir amb la comissió consultiva per a consensuar una proposta de nova junta. Soldevila va obrir la reunió exposant que ja s'havien trobat les persones que «*dada su garantía moral pudieran desvirtuar la mala fama del club*», agraint les gestions fetes per Narciso Masferrer, fundador de *El Mundo Deportivo*, i José Vidal-Ribas Güell, president del Real Club de Tenis de Barcelona. El nou president havia de ser **Arcadio Balaguer**, un potentat de Castelldefels molt ben relacionat amb la monarquia, però molt poc conegut en el món del futbol. Soldevila va assegurar que si s'acceptava la proposta, Milans del Bosch hauria garantit que finalment podria creure que el FC Barcelona «*no realizaba nada más que sport y solo sport*».

No obstant, el mateix Soldevila, conscient del risc que es corria si s'exposava aquell nom a

l'assemblea general de socis, va suggerir acollir-se als articles 23 i 24 dels estatuts, que permetien que les vacants entre assemblees es reemplacessin des de la pròpia junta. Davant d'algunes protestes de membres de la consultiva que al·legaven que era imprescindible la convocatòria d'assemblea extraordinària i que, en tot cas, allà la junta podria patrocinar la candidatura que considerés convenient, la resposta de Vidal-Ribas va ser meridianament clara: era imperatiu evitar sorpreses. La **por a donar la veu al soci** es sintetitza en les paraules de Pedro Cabot, «*las circunstancias aconsejan no ir a la asamblea donde injustamente los hombres que hoy convienen en hacer el sacrificio de venir a ayudarnos, se les podría poner en ridículo, en momentos en que su actuación no ha de ser ni tan solo disentida*». Masferrer va tancar la discussió exposant sense embuts de que anava la cosa: **«*Si se va a la Asamblea volveremos a ver cerradas y para siempre las puertas del club*»**.

Balaguer, futur baró d'Ovilvar, va ser anomenat president el 17 de desembre. Dos dies més tard Milans del Bosch va autoritzar la represa de l'activitat normal. Malgrat tot, des del govern civil encara es van trobar algunes pegues. Per exemple, al maig de 1926, el governador va prohibir un sopar d'homenatge a un equip de rugbi de Perpinyà després que la policia informés que les invitacions havien estat cursades en català. Dos anys més tard, el govern civil insistia en que encara hi havia un ús excessiu del català a Les Corts i recordava al club que tots els rètols havien d'estar redactats en espanyol.
Primo de Rivera va dimitir el gener de 1930 i el rei el va substituir pel general Dámaso Berenguer. Durant el nou règim, que es pretenia de transició cap a una situació constitucional, la tolerància política es va incrementar, el que va permetre recuperar certa normalitat en la gestió d'entitats com el FC Barcelona. Gaspar Rosés va ser escollit president per l'assemblea general de socis celebrada el juny de 1930. La seva elecció representava retornar a la situació anterior al tancament, ja que prèviament havia presidit el club en dues ocasions (1916-17 i 1920-21).
Significativament, la primera acta de junta directiva escrita en català va ser la primera que va presidir Rosés després de la seva elecció el 25 de juny de 1916. I l'acta on es torna a recuperar el català després de la dictadura va ser la de la primera junta del seu tercer mandat. La inutilitat dels esforços del govern d'Espanya per desvincular el Barça del catalanisme es manifesta en l'elecció de **Josep Sunyol**, diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, com a president del club el juliol de 1935. Com es ben sabut, Sunyol va ser afusellat per les tropes franquistes a peu de carretera poques setmanes després d'esclatar la guerra. El bàndol rebel tenia molt clar el que continuava representant el FC Barcelona.

Recapitulant, **el tancament del Barça va posar en risc la seva supervivència econòmica ja que implicava tallar la seva principal font d'ingressos, mentre havia de seguir assumint el gruix de la despesa**, com eren les obligacions hipotecaries i els estipendis que rebien els jugadors de la primera plantilla. La forta vinculació emocional dels socis amb el club, derivada de la seva identificació amb el catalanisme, explica que aquests no tan sols seguissin pagant la seva quota, sinó que també realitzessin donacions extraordinàries per assegurar el seu manteniment. El propi acte de protesta que va comportar el tancament és una mostra d'aquesta identificació, ja que el partit es va organitzar en homenatge a una entitat fortament perseguida pel seu compromís amb el catalanisme. En un context de dictadura nacionalista espanyola altament dura i venjativa, un acte d'aquest tipus era en si mateix una declaració d'intencions. I la reacció del públic és també fortament indicativa. L'amenaça de no autoritzar la reobertura del club si es convocava assemblea de socis per a escollir nova junta és una altra evidència de la vinculació emocional del gruix dels culers amb el catalanisme. Per la seva naturalesa, **l'episodi de 1925 va reforçar de forma quasi irreversible la vinculació emocional entre el Barça i el catalanisme**, fet que segurament ha constituït un dels avantatges competitius del club en el llarg termini.

Articles relacionats:
[noticiadiariambautor]93/2[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/105[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/56[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/57[/noticiadiariambautor]